אכל מועד לגמרי לא משכחת לה לגר תמום כלל · דליתיב חצי נזק :
שלא יגדל אדם כו' · הכי גמי התם לא ישמרנו־לא יקיימנו הוא :

הדרן עלך שור שנגח ארבעה וחמשה

שור שנגח אם הפרה ונמצא עוברה בנדה · ומת : ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה · תורה אור

ולא מת מחמת הנגיחה : אם משנגחה · ומחמת הנגיחה הפילתו : ורביע נזק · דתם חייב חצי נזק והתי ולד מוטל בספק הוא וחולקין : וכן פרה שנגחה כו' · מפרש בגמ' : גמ' אי נמי לכי הא · דיכול לומר "לשחיטה מכרתיו לך" ואף על גב דאיכא למימר זיל בתר רובא ורובא לרדיא קזבינהו מקח טעות אשמעינן (מתניתין) דהוקיל ונקיט מוכר דמי הוה ליה אידך מוליא מחבירו, ועליו הראיה : לנכסתא · לשחיטה: דמי רדיא · יקרין : בטל

אבל מועד לגמרי לא משכחת ביה צד תמות כלל : ר"א אומר אין לו שמירה אלא סברין (כו') : אמר רבא מאי טעמא דר"א? דאמר קרא "ולא ישמרנו" שוב אין לו שמירה לזה א"ל אביי אלא מעתה דכתיב "ולא יכסנו" נמי שוב אין לו כיסוי לזה, וכי תימא הכי נמי והתנן כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור אלא אמר אביי היינו טעמיה דר"א כדתניא דר' נתן אומר מניין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו, ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו? שנאמר "ולא תשים דמים בביתך":

הדרן עלך שור שנגח ארבעה וחמשה

שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה אין ידוע: אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה, משלם חצי נזק לפרה ורביע נזק לולד. ובן פרה שנגחה את השור ונמצא ולדה בצדה אין ידוע: אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה - משתלם חצי נזק מן הפרה ורביע נזק מן הולד : גמ' אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי סומכוס *דאמר "ממון המוטל בספק חולקין" אבל חכמים אומרים "אין כלל גדול בדין: המוציא מחבירו עליו הראיה" למה לי למימר "אין כלל גדול בדין"? אצטריך דאפילו ניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא המוציא מחבירו עליו הראיה אי נמי לכי הא דאתמר *המוכר שור לחבירו ונמצא "נגחן": רב אמר הרי זה מקח טעות ושמואל אמר יכול שיאמר לו "לשחיטה מכרתיו לך" אמאי: אי גברא דזבין לרדיא אי גברא דזבין לנכסתא? לא צריכא בגברא דזבין להא ולהא, אי דמי לרדיא, אי דמי נכסתא לנכסתא? לא צריכא דאוקיר בישרא וקאי בדמי רדיא ואי אמרי

אלא טעמא דר"א כדתניא · תימה מהאי טעמא נמי לא תסגי טור בכסוי משום דרכי נתן וי"ל דטור אית ליה תקנתא מפי כשמכסהו כראוי משום נתן ועי"ל דמעיקרא ודאי ס"ד דר"א לענין תשלומין קאמר אבל השתא דמסקינן טעמא כדר' נתן לאו לענין תשלומין איירי אלא לגבי איסור בעלמא דאסור לקיימו ואיכא למימר דגבי טור נמי איכא אבל מודה אם שמרו שמירה מעולה והזיק פטור מיהו בשמירה פחותה ודאי לא סגיא מדאוסר לקיימו ולהכי אמר לעיל (דף מה:) הא מני ר"א היא :

הדרן עלך שור שנגח ד' וה'

שור שנגח את הפרה · זו דברי סומכוס · תימה דבפרק השואל (ב"מ דף ק. ושם*) משמע דלא אמר סומכוס יאקוקו אלא בטומד באגם גבי המהליף פרה בחמור דפריך בגמרא אמאי יאקוקו ונאזי ברשות דמאן קיימא אמר שמואל בטומדת באגם ופריך ונוקמה בחזקת מרא קיימא הא מני סומכוס היא מדלא אמר אלא משמע דלא הדר ביה מבטומד קמא והך דהכא איכא לאוקמי בטומדת באגם לר"ע דאמר יוחלט השור אבל לר' ישמעאל דמלי לסלוק ליה בזוזי לא תתיישב אדמהכיא דהמניח (לעיל דף לה:) קשה דדייק זאת אומרת תלוקים עליו חביריו על סומכוס דמשמע התם דאפילו בברי ובברי קאמר סומכוס דחולקין ואפילו טומד בביתו מדלא אוקי מתניתין בטומד בביתו או כרבי ישמעאל דאמר ב"ח הוא ומלי לסלוקי בזוזי ותיתי אפילו כסומכוס : **דאפילו** ניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא המוציא מחבירו עליו הראיה אי נמי לכי הא דאתמר המוכר שור לחבירו ונמצא "נגחן": רב אמר הרי זה מקח טעות ושמואל אמר יכול שיאמר לו "לשחיטה מכרתיו לך" אמאי: אי גברא דזבין לרדיא אי גברא דזבין לנכסתא? לא צריכא בגברא דזבין להא ולהא, אי דמי לרדיא, אי דמי נכסתא לנכסתא? לא צריכא דאוקיר בישרא וקאי בדמי רדיא ואי אמרי אומר תמה · ואי"ת והא מהויב שבועה ואין יכול ליגבע הוא שזה מודה במקצת בנזק הפרה ובנזק הולד אומר איני יודע ומתוך שאין יכול ליגבע משלם כדאמר רבא בפרק השואל (ב"מ דף לח. ושם) ומיהו שמואל לית ליה הא׳ סברא בפרק כל הנשבעין (שבועות דף מז. ושם*) ויעוד י"ל דלא"ד פלגא מזקא קנסא לא יהא מחויב שבועה גדולה מהודאת עצמו דמודה בקנס פטור [א] ועוד אומר ר"י דלא דמי כלל דהא טעמא דמחויב שבועה ואין יכול ליגבע משלם מפרש בפרק כל הנשבעין (שם) משום דכתיב שבועת ה' תהיה בין שניהם ולא בין היורשים ומפרש התם כגון שאמר ליה מנה לאבא ביד אביך ואמר ליה חמשים ידענא דבאבוה כה"ג מיחייב ועל כרחך לריך ליתן טעם למה באב חייב ביורשים פטור דבלא טעמא אין לומר כדאמר התם אי דאמר ליה ג' איש ליה וג' איש ליה מה לי הוא מה לי אבוה אלא היינו טעמא דבאב חייב לא ידענא דהיה לו לידע אם חייב לו מנה אם לאו אבל יורשיו לא היה להם לידע במילי דאבוהון ומהאי טעמא אית ליה נמי למיפטר בשמעתין שאין לו לידע דבר זה אם משגנחה ילדה או קודם וא"ת דהכא משמע דלית ליה לרב יהודה בדי עדיף ולקמן בפרק בתרא (דף קיח.) ובהשואל (ב"מ דף לז: ושם*) אמר מנה לי ביד והלה אומר איני יודע רב יהודה ורב הונא מחייבי דבדי עדיף ואין לתרץ דהכא משמיה דשמואל קאמר דהא בספ"ק דכתובות (דף יב: ושם*) בעי למימר הא דרב יהודה ורב הונא דשמואל היא ולפי אותה סברא תקשה דשמואל אדשמואל וי"ל כדפרישית לעיל דהתם בדי שלו מוד שידע שיכחישנו אם הוא משקר וגם אותו יש לו לידע אם חייב לו אם לאו הלכך מדטעין שמא מוכחא מלתא דבדי דהאי אמת הוא ובדי עדיף אבל הכא מה שטוען בדי לפי שידע שזה לא היה בשעת נגיחה וזה טוען שמא מוד שאין לו לידע משו"ה אין בדי עדיף ובספ"ק דכתובות (שם) דבעי למימר הא דרב הונא ורב יהודה דשמואל היא ולא מסיק אדעתיה הא דדמי התם במסקנא היה יכול להקשות התם דשמואל אדשמואל דהתם פסיק שמואל כר"ג דאמר נאמנת בהיא דמשארסתני נאמנתי אע"ג דהתם אין לבעל לידע מהי נאמנת והכא בשמעתין מודה שמואל דלא אמר בדי עדיף במקום שהברי גרוע אלא שבכמה מקומות יכול לומר ליטעמיך ולא קאמר והיא דהבית והעלייה (ב"מ דף קטז: ושם*) דהיה אחד מכיר מקלת אבניו נוטלן ואמר [בגמ'] דאיך קאמר איני יודע ופריך ליטעמ תיהוי תיובתא דר"ג ומשמע דלרב יהודה ניחא התם י"ל דרגילות הוא שכל אחד מכיר מקלת אבניו וכן מוכח דמוקי לה כגון שיש עסק שבועה ביניהם ואם לא היה לו להכיר אבניו לא הייתי אומר מהוך שאין יכול ליגבע משלם כדפרישית לעיל וההיא דתנן בית נוחלין (ב"ב דף קנד. ושם קנה) זה אחי אין נאמן ויטול עמו בהלקו ומוקי בגמ' דאמרי איך אין אנו יודעין ודייק זאת אומרת מנה לי ביד והלה אומר איני יודע פטור אע"ג דברי גרוע הוא שאין להם לאחין לידע אם הוא אחיהם דמה יודעים באותו שבא ממדינת הים התם בלאו הכי דאי שפיר ואין חושש לומר ליטעמיך ועוד י"ל דהתם מני למימר דהכי קאמר זאת אומרת מנה לי ביד והלה אומר איני יודע פטור היכא דהוי ברי גרוע והשמא טוב כעין ההיא דמתני' דהתם :

המוציא מחבירו עליו הראיה · משמע מהכא דאין הלכה כסומכוס מדלא ס"ל שמואל כוותיה ובשמעתין דכל דאליס גבר בפרק חזקת הבתים (ב"ב דף לה. ושם*) יש להאריך בזה : **ונאחזי** אי דמי רדיא לרדיא · פי' הרי"ר בר מרדכי דהכא אפשי כרבנן דאמרי בהמוכר את הספינה (שם דף עז:) מכר הלמד לא מכר הבקר ולית להו הדמים מודיעים הכא מודו דהני מילי גבי למד דאיכא רובא וחזקה דרובא קרו ללמד למד ולבקר בקר וגם הוא מוחזק ואפילו לפי הספרים דלא גרסי רובא מ"מ לא אתיא דמים לאודייהו ומפקי מחזקה אבל הכא רובא לרדיא זבני ואיכא חזקה כנגד אותו הרוב שהמוכר מוחזק אמרינן הדמים מודיעים לסייע לו לרוב לו לחזקה ורשב"ם פירש בהמוכר פירות (שם דף לג. ושם*) בענין אחר :

[ד"ה מסוך]

[ד"ה רב הונא]

[ד"ה רב הונא]

[ד"ה לימא]

[ד"ה ונאחזי]